

ACC. N:R M. 15328 : 1-5.

Landskap: Blekinge Upptecknare: Knut Andersson, Ungskär
Härad: Östra Berättare: olika personer; se uppt. bla-
Socken: Torhamn Berättarens yrke: den bakada!
Uppteckningsår: 1960 Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Andrade varor vid landsbygds hemmens
matvårdförsörjning.

s. 1-5.

Lu F 92

28/7-60

FOLKLIVSARKIVET

L U F 92

L U N D .ÄNDRADE VANOR VID LÄNDSBYGDSHEMMENS MATBRÖDFÖRSÖRJNING

Denna frågelista gäller fäderneärvda traditioners försvinnande och nyheters införande ifråga om matbrödförsörjningen i landsbygds- hemmen. Närmast gäller det att taga reda på när man slutade baka hemma i de stora, murade bakugnarna, här nedan kallade murugnar, och hur man sedan skaffat matbröd. Synnerligen önskvärt är att de olika sagesmännens uppgifter i varje enskilt fall så noga som möjligt lokaliserar till tid och social miljö.

Bakas numera i murugn?

Bakar folk på Er ort fortfarande matbröd i den murade bakugnen?

Sker murugnsbakningen bland några särskilda befolknings- eller yrkesgrupper, t.ex. bland bönder, på herrgårdarna, i prästgården, hos handlaren, bland lantarbetarna eller andra arbetare?

Händer det att man bakar en del bröd i murugnen medan annat bakas i köksspisugnen eller köpes från bagare och handlare?

Förekommer det att man bakar i murugnen vid vissa tillfällen, t.ex. vid julen, medan man köper brödet i vanliga fall?

I de fall murugnsbak förekommer, sker detta på exakt samma sätt som man har berättat, att det skedde förr? Eller har bakningsproceduren förändrats med tiden? På vilket sätt? När?

Då murugnsbakningen upphört.

Ungefär när slutade man baka hemma i murugnen, vilket år, vilket årtionde?

Var det några särskilda befolknings- eller yrkesgrupper som

först slutade baka matbröd i murugnen? Eller något enskilt hushåll, som sedan togs till förebild? Var detta i så fall en familj som intog någon särställning? Inflyttad?

Varför slutade man baka i murugnen? Skedde detta i samband med att yrkesbagare började köra omkring med bröd till kunderna? Vilka bagare gör detta på Er ort och sedan hur länge? Finns det andelsbageri i trakten? Hur gammalt är detta? Vilka köper bröd där?

Slutade folk baka hemma för att i stället köpa bröd hos handlaren eller i bageributiker? Hur länge har det varit vanligt att köpa matbrödet hos dessa? Vilka gör det mest?

Upphörde murugnsbakningen helt när folk fick järnspisar och började baka i spisugnen?

Vilka sorters matbröd brukar man baka i spisugnen?

Har det varit vanligt att äldre människor lovordat det grova, murugnsbakade matbrödet och att man slutat baka sådant exempelvis när de gamla gått bort?

Har folks ändrade smakvanor haft något att skaffa med murugnsbakningens upphörande, t.ex. så att man tyckte det hembakade matbrödet var för grovt och blev för gammalt och i stället ville ha finare och färskare köpbröd?

Har svårigheten att få hjälp med bakningen, d.v.s. bristen på arbetskraft på landet, bidragit till att murugnsbakningen upphört?

Har de ändrade vanorna ifråga om matbrödförsörjningen något samband med kosthållet i övrigt? Äter man mindre bröd nu än förr?

Har högkonjunkturer eller andra ekonomiska faktorer påverkat brödförsörjningssederna, t.ex. så att större tillgångar på kontanter fått folk att övergå till köpbröd? Vid vilka olika tillfällen under årens lopp har detta skett? Har kristider medfört att man övergått till hemmabakning i kökspis eller murugn?

Är det vanligt att folk lämnar mjöl till bagare eller andelsbageri och får bröd bakat av mjölet? På vilka villkor? Hur länge har den seden varit rådande? Vilka var det som först började?

Har den murade ugnen rivits?

Är det vanligt att folk som slutat baka i murugnen har denna stående kvar utan att användas?

Om ugnen rivits, ungefär när skedde detta?

Har det funnits några särskilda tidpunkter, då man mera allmänt rivit sina gamla bakugnar? Har detta skett i samband med annan restaurering av bostäderna och modernisering av köken?

Har det varit vanligt att ugnarna stått oanvända en längre tid för att sedan rivas, exempelvis när de gamla lämnat gården eller huset i händerna på yngre folk?

Vad använde man murugnens plats till sedan ugnen rivits?

Förekom det, medan man ännu bakade hemma i murugnen, att de äldsta ugnarna revs och ersattes med nya? När skedde detta?

Brukade man placera de nymurade ugnarna i köket, i brygg-
huset, i något annat uthus?

Lät man göra de nya ugnarna av samma storlek och modell som de äldre?

.....

Mars 1953.

Suf 92

1.

Nej. [Nej.] Nej, folket i Torhamns östra skär-
gård bakar, numera, sällan själva sitt bröd
utan man köper sitt bröd genom handlare.
Nej, man bakar inte heller vid julen i de
s. k. murugnarna, utan jul-baket göres
i kökspisugnarna.

Murugnsbak förekommer icke mera härute.
Före 1920 slutade man baka i murugnarna
här. [Nej, det var jämnt över.

Sedan man skaffat sig järnspisar och
således även mindre murverk. Det var
ju då enklast att baka i järnspisugnarna.
Nej, bagare forslar icke kring bröd härute,
med undantag för någon gång då isen är
så stark att Torhamns bagare med sin bil
kan köra ut till Hagskär med bröd, vintertid.
Andelsbageri finns däremot icke.

1. Ja, folk slutade baka hemma, enär en bagare

arbetade upp en rörelse i Torhamn, vår
handlare sände då efter bröd från hans
bageri, folket fick då köpa sitt bröd här.
Ja.] Grovt bröd och samsikt.

Ja.] Ja, men man fann det bekväm-
ast att köpa bröd i stället för att
baka sitt bröd själva.] Nej.] Nej.] Nej.

Ja. Nästan alltid. I någon mån i spisar.

Nej.

Nej. Vår bakugn revs 1918.

Ja, i samband med restaurering och
då man anlade mindre mureverk.

Ja.

Ja. I början av 1900-talet. I brygghuset.

Ja, när man gjorde nya murugnar
gjorde man dem i samma storlek
och modell som de äldre.

Nej, man bakar inte längre bröd i
murede bakugnar på någon av öarna
Slugskär, Ullängan, Skenshamn, Trälängan
och Långören. [Nej.] Nej, folket på
öarna i Torhamns östra skärgård köper
sitt bröd genom handlare, endast i
undantagsfall bakar man sitt bröd
själv, t. ex. vid långvarig isolering
vintertid, baket sker då i kökspisugnen.
Nej, men en del familjer vill gärna
ha hembakat bröd till julen, de
bakar då i kökspisugnen, i vanliga
fall köper man sitt bröd.

Murugnsbak förekommer icke mera
i denna skärgården.

Före 1920 slutade man baka i skärgårdens
s. k. bakugnar, murugnar.

Nej, det var jämnt över.

Man slutade med att baka i murugnarna sedan man skaffat sig järnspisar, man fann det då enklast och lämpligast att baka i sina respr. järnspisar. Nej, bagare forslar icke kring bröd här ute, utom någon gång om vintern då isen är så stark att Torhamns bagare kör ut till Uggår, med bröd, med sin bil. Andelsbageri finnes icke.

Ja, folk slutade baka hemma vid den tiden då en bagare startade ett bageri i Torhamn, vår handlare sände då efter bröd från hans bageri, folket fick då köpa sitt bröd här på hem-
ön, Uggår, och de närliggande öarnas folk sände efter bröd härifrån, också.
Ja.] Grovt bröd och samsikt.] Ja.]
Ja, men man fann det bekvämast

att köpa bröd i stället för att baka själv.

Nej. Nej. Nej. Ja. Nästan alltid.

I någon mån har man bakat i spisarna, då.

Nej.

Nej. Min mor minns att deras murugn
rens år 1918.

Ja, i samband med restaurering och
då man anlade mindre murverk.

Ja.

Ja. I början av 1900-talet. I bryggeriet.

Ja, när man lät mura nya mur-
ugnar så gjordes dessa i samma
storlek och modell som de äldre
murugnarna.

Tillägg: Enligt en mycket gammal bok, så skulle Ungskär
ha fått sitt namn därav, att här i förstone fanns en
stor bak-ugn vari fiskarebefolkningen bakte sitt bröd.
Före fanns i varje hus en bak-ugn, med s. k. "ugn-rör,"
5. vilket var uppmurat av sten vid ena väggen.